

Št. 8.

Ljubljana, 16. mal. travna 1893.

XXXIII. leto.

Vsebina. J. Dimnik: Čitanje. — Melanija Sittigova: Nova metoda za pouk v petji. — Konferencija kranjskih okrajnih šolskih nadzornikov. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Č i t a n j e.

Poročal pri društvenih večerih „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani dne 4. prosinca, 1. svečana in 1. sušca t. l. Jakob Dimnik.

(Dalje.)

h) Kar se je učenec učil na pamet, pridno ž njim ponavlja, bodi si posamezno ali pa v koru z vsemi učenci; kajti to, kar se je učenec natančno učil in večkrat ponavljal, ostane mu v trajnem spominu še v poznem življenji.

I. poglavje.

Ročno čitanje.

1. razred.

Učni smoter: „Počasno in glasovno pravilno čitanje“. Umevno je samo ob sebi, da morajo učenci poprej, preden začnô čitati, poznati glasnike in njihova znamenja (črke).

Poglejmo si otroka, ko stopi prvič v šolo, kako je vender neroden. Oko njegovo še ni vajeno gledati, uho ne zna razločevati posameznih glasov, roka njegova je

slabotna in okorna; govori samo domače narečje, ne da bi razumil posamezne pojme; jasno je, da vsled tega tudi ne razumi književnega jezika, odnosno jezika učiteljevega.

Če hočemo torej, da bode pouk v 1. razredu otroku res teknil, so neobhodno potrebne v ta namen gotovo predvaje, ki otroka usposobijo, da mu je mogoče naučiti se pisanega in tiskanega čitanja.

Te predvaje se razdele:

- a) v predvaje z rokami in očmi;
- b) v „ posluha in jezika (govoril);
- c) v nazorne in govorne vaje kot pripravljalni pouk.

Predvaje z rokami in očmi se razdele tako-le:

- 1. vaja: prostorno razmerje;
- 2. „ pika;
- 3. „ stenoravna (navpična črta);

4. vaja: vodoravna črta;
5. „ nagnjena (poševna) črta;
6. „ kot;
7. „ okrogla črta.

Predvaje posluha in jezika se razdele:

1. stavek in njegovi deli t. j. razdelitev stavka v besede;
2. razdelitev besed v zloge;
3. razdelitev zlogov v glasnike.

Nazorne in govorne vaje kot pripravljalni pouk so prve govorne vaje nazornega nauka; kajti naloga nazornemu nauku je, naučiti otroka govoriti in razumevati učiteljev jezik. Nazorni nauk krepi otrokovo oko in uho, vadi ga misliti ter budi in oživlja duševno bitje njegovo.

Kaj pa predpisuje učni načrt glede pripravljalnega nazornega nauka v 1. razredu?

„Nazorne in govorne vaje, počenši s predmeti iz otrokovega obližja“.

Predmeti iz otrokovega obližja so pa tiste stvari, s katerimi se otrok peča (igra), njegovo stanovanje obleka in hrana. Zato se razgovarjamo z otrokom prve dni ob stvareh, ki se nahajajo v šoli, v sobi; ob delih sobe, ob zvonanjih in notranjih delih hiše, ob obleki in hrani.

Ko smo te predvaje temeljito razpravljali, šele zdaj se prične pravi pisalno-čitalni pouk, ki ima namen, naučiti otroka glasnike ter njih pisna in tiskana znamenja.

Zveza pisalnega pouka s čitalnim poukom (pisalno-čitalna metoda) je dandanes tako razširjena, da ga ni več 1. razreda, v katerem bi se pisanje za sé in čitanje za sé poučevalo.

Pri pisalni-čitalni metodi sta nam dve učni poti na razpolaganje in sicer:

- a) sintetična pisalno-čitalna metoda,
- b) analitično-sintetična pisalno-čitalna metoda, tudi normalno (vzgledno) besedna metoda imenovana.

V čem se pa razlikujeta te dve metodi?

Predvaje imata obedve jednake.

Sintetična pisalno-čitalna metoda razvija posamezne glasnike; zveže takoj po-

samezne samo- in soglasnike v zloge, zloge v besede in besede pa v stavke.

Pri analitično-sintetični pisalno-čitalni metodi seznanimo otroka najprej z normalno (vzgledno) besedo s pomočjo podobe (slike). Ob tej podobi, ki jo imenujemo z imenom, se najpoprej razgovarjamo z učenci (nazorni nauk in stvarna razprava); potem se ta beseda razdeli v zloge in glasnike, nazadnje pa čita in piše. Glase, ki smo jih pri tej razdelitvi dobili, sestavimo zopet v zloge in zvežemo z že znanimi glasi v nove besede.

Obedve metodični poti imata svoje zagovornike in pristaše in obedve peljeta k jednemu in istemu smotru, da ju le učitelj dobro razume.

Sintetična pisalno-čitalna metoda ima pri zasnovi in obravnavi glasú te-le stopinje:

1. Razsnova glasú t. j. navajati je besede, v katerih se sliši glas v začetku, konec in sredi besede.

2. Učenci iščejo in imenujejo besede, v katerih se nahaja glas (glasnik).

3. Učitelj zapiše na tablo pisano znamenje glasu in razloži natančno njegove dele; učenci ga pišejo najpoprej v zraku in potem pa na tablice (po taktu).

4. Novi glas se zveže z že znanimi glasovi v zloge in besede; učenci pišejo te zloge na tablice. Vaja.

5. Poišče se novo znamenje na stenski tabli in v abecedniku (opazuje podobo). Citanje in stvarna razlaga, kar je pisano na stenski tabli in v abecedniku.

6. Pokaže se tiskano znamenje glasu (črko) in primerja s pisanim.

7. Vaja v čitanji in stvarna razlaga, kar je tiskano na stenski tabli in potem v abecedniku.

8. Vaje v prepisovanji.

Stopinje pri obravnavi normalne (vzgledne) besede:

1. Stvarna obravnava normalne besede. (Nazorni nauk). Istinit predmet; če pa tega ni, pa podoba (slika).

2. Učitelj nariše prav jednostavno predmet na tablo in učenci pa na tablice potem, ko se je o podobi razgovarjalo.

3. Ustna razdelitev in sestava normalne besede.

4. Učitelj zapiše normalno besedo na tablo, jo razdeli in imenuje vse glasnike; učenci se vadijo pisati vse črke, ki so v tej besedi, prepisujejo potem celo normalno besedo in poiščejo nazadnje črko na stenski tabli in v abecedniku.

6. Vaje s črkami iz predalnika za tiskane črke:

a) Razdelitev in sestava tiskane besede.

b) Naštevande novih besed, sestavljenih iz znanih glasov in črk.

7. Čitanje in stvarna razprava, kar je tiskano na stenski tabli.

8. Čitanje in stvarna razprava tega oddelka v abecedniku.

9. Prepisovanje s stenske table.

10. Prepisovanje iz abecednika.

Sedaj še le pride na vrsto „počasno, glasovno, pravilno čitanje z oziorom na razzlogovanje“.

V 1. razredu se zahteva počasno in glasovno pravilno čitanje, to se pravi, otroci morajo po vsakem zlogu nekoliko prenehati in posamezne glase tako zlivati drug v drugega, da poslušalec razume zlog in sliši vsak glas, iz katerega je sestavljen zlog. Umevno je, da mora učenec prav počasi čitati.

Izlivanje glasov drug v drugega se mora pri učenju vsakega glasu nepretrgoma vaditi, ker le na tak način dosežemo, da zna učenec konec leta kratko berilo zlog za zlogom čitati. Hitro čitanje v 1. razredu je dvakrat napačno; prvič zato, ker se odlikujejo v tem le posebno marljivi otroci, drugi pa zastanejo, ker ne morejo slediti hitremu čitanju; drugič pa zato, ker se položi v prvem razredu s hitrim čitanjem podstava napačnemu pisanju.

Kot učilo pa rabimo pri pouku v čitanji stenske table in predalnik s tiskanimi črkami.

S pomočjo tiskanih črk iz predalnika sestavljamo lahko razne besede; s premenjavo samoglasnika ali soglasnika nastane že nova beseda.

Na ta način se pouk v čitanji zelo oživi in pospešuje.

Črke na stenskih tablah morajo pa biti tako velike, da jih učenci celega razreda lahko vidijo; drugače ne dosežejo te table svojega namena.

2. razred.

Učnismoter: „Počasno in glasovno pravilno čitanje, natančno se oziraje na ločila in prizadevaje si dobro naglaševanje“.

Zaradi bolezni otrok, slabega šolskega obiskovanja, počitnic in drugih vzrokov zastanejo mnogi otroci tako zelo v čitanji, da je učitelj primoran pričetkom 2. razreda z učenci vse črke ponavljati; potem naj beró kratka berila iz „Prvega berila in slovnice“.

Pri čitanji v 2. razredu je treba na to-le paziti:

a) Učenec čitaj celo šolsko leto prav počasi; kajti, kdor hitro čita, navadno tudi hitro in napačno piše. Če učenec počasi čita, le potem si dobro zapomni razna znamenja in če pravilno besedno obliko večkrat vidi, dobi najboljšo podstavo za pravopisje.

K počasnemu čitanji spada v 2. razredu tudi čitanje po zlogih; predolgo pa čitanje po zlogih ne sme trajati, ker se učenec rad razvadi v tem in zloge nalašč prav glasno poudarja. Polagoma mora to čitanje prenehati in temu se učenec privadi, če ponavlja posamezne stavke v navadni pripovedovalni obliki.

b) Otroka moramo vaditi, da pazi na ločila t. j. na vejico, podpičje, piko, vprašaj, klicaj, dvopičje. Ločila razdele govor v posamezne dele ter so čitalcu nekako navodilo, kako naj pri čitanji preminja glas. Glas se mora pa pri čitanji zato preminjati, da poslušalec laže razume, kar čitamo. S preminjavo glasú glede na na-

men prednašanja navdušujemo poslušalca, ga omečujemo ali napeljujemo k dejanju (delu).

Pri vsakem ločilu prenehaj učenec z glasom. V ta namen je dobro, če otroci jeden ali dva tedna za vsakim ločilom po tihem štejejo in sicer:

pri vejici — jedna,
pri podpičji — dve,
pri piki, vprašaji, klicaji — tri.

Pomniti je tudi treba, da učenec pri vsakem ločilu — izvzemši vejico — z glasom pade.

Misel, da se mora pri vprašaji zadnji zlog povzdigniti, je popolnoma napačna; saj v navadnem govoru tudi tega ne storimo in šola pa vzgojuje in poučuje za življenje. Tista beseda v vprašalnem stavku ki ima največ pomena, se naglaša, zadnji zlog pa nikdar ne.

c) Le taka berila naj učenci čitajo, koje razumejo, koje je torej učitelj ž njimi poprej stvarno obravnaval. Tako čitanje, kojega učenec ne razume, nič ne koristi in vzbuja še celo pri učencu mržnjo do čitanja.

V 2. razredu čitaj učitelj najpoprej vsako berilo glasno in pravilno pred učenci naprej in potem še le posamezni učenci.

3. razred.

Učni smoter: „Kakor na prejšnji stopinji s pomnoženimi zahtevami“.

Kaj so pa pomnožene zahteve?

Pod pomnoženimi zahtevami razumemo večjo ročnost (izurjenost) v čitanji in natančno opazovanje ločil.

Da doseže učenec večjo ročnost v čitanji, mora v ta namen sicer počasi pa prav pogosto čitati in večkrat po nekoliko vrstic iz berila prepisati. Prepisovanje pospešuje naglo razdelitev in zopetno sestavo glasnikov v zloge in besede; pogosto čitanje se pa naslanja na izrek: „vaja stori mojstra“.

Učenci naj čitajo razven v nalašč za čitanje odločenih urah tudi v pravopisnih

in slovniških urah, ako se berila slovnično obravnavajo. Naravoslovne, zemljepisne in zgodovinske ure so tudi jako pripravne za vaje v čitanji. Veroučitelj čitaj z učenci zgodbe sv. pisma; pa tudi praktične vporabe iz „Računice“ in pesmi iz „Slavčka“ naj učenci čitajo. Učitelj ima torej vsak dan mnogo prilike, da vadi učence, oziroma, da se vadijo učenci v ročnem čitanji.

Smejo li učenci celo uro nepretrgoma čitati?

Ne! Tako se je prakticiralo v stari šoli, a dandanes samo mehanično čitanje nič več ne velja. To se pravi otroka trpinčiti; kajti otrok ni v stani celo uro nepretrgoma v knjigo gledati in slediti vrsto za vrsto učencu, ki čita naprej; zato učitelj pri čitanji večkrat prenehaj, da se oko učenčevo preveč ne utruji. Ali naj pa med tem učenci brez dela sedé? Ne! Vmes učitelj stvarno razpravljaj berilo, povprašuj po vsebini, zapiši bolj težke besede na tablo, važne odstavke npravstvene vsebine naj se pa učé učenci na pamet. Take premembe več koristijo, kakor pa nepretrgano tiho čitanje in razne kazni, koje učitelj nalaga posameznim učencem, ker niso vedeli dalje čitati.

V 3. razredu se morajo navaditi učenci tudi pravilnega naglaševanja. Zato učitelj prav pogosto posamezna berila glasno učencem naprej čitaj! Pri vejici se mora glas nekoliko povzdigniti in pri piki pa zadnja beseda tako naglašati, da poslušalec iz preminjave glasú spozna, kje je vejica in kje pika, odnosno konec stavka. Vprašalni stavek se mora tako čitati, kakor v navadnem življenji vprašujemo; zato se ne sme zadnja beseda povdarjati, ampak le tista, v kateri je pravo za pravo pomen vprašanja. Če n. pr. v golem stavku naglašamo prvič osebek, drugič pa dopovedek, ima stavek obakrat drugačen pomen. N. pr. „Ali mati molijo?“ in „Ali mati molijo?“ Velelni in želelni stavki se že sami na sebi razločujejo po glasu od pripovedovalnih stavkov. (Dalje prih.)

Nova metoda za pouk v petji.

Leta 1890. je izšla v založni knjigarni Fournier in Haberler v Znojmu drobna knjižica z naslovom „Gesang - Unterricht nach der analytisch-synthetischen Methode mit Zugrundelegung von Normalliedern“.

Imenovani navod je posebno zanimiv, ker uporablja spisatelj, nadučitelj J. M. Lipp v Matzendorfu pri Dunajskem Novem Mestu, analitično-sintetično pisanje-čitanje („Normalwörter-Methode“) tudi pri pevskem pouku. Učni poskusi, kateri so knjižgi pridejani, dokazujejo, da je ideja popolnoma izvršljiva ter olajšujejo čitatelju nje uporabo v šolski praksi.

Knjiga obsega tri oddelke; petje po sluhu, zapisovanje pesmij po sluhu („Gesangsschreiben“) in petje po notah. Jako originalen je drugi oddelek, v katerem razkazuje spisatelj, kako se ima metoda „normalnih besed“ uporabljati pri pouku v petji. V ta namen je sestavil dva učna načrta obsegajoča po štirinajst „normalnih pesmij“, katere podajajo učencu popoln načrt glasbene teorije.

Več častitim tovarišem nočemo razodeti. Vsak čitaj sam to vsega priporočila vredno knjigo (cena jej je s poštino vred 80 kr.) in prepričaj se bode o prednostih nove učne metode. Morda pripomore navedena knjižica, da se bode petje, posebno pa petje po notah, katero uradni učni načrti itak zahtevajo, pri naši za glasbo tolikanj nadarjeni slovenski mladini tudi v ljudski šoli gojilo nekoliko bolj intenzivno in uspešno nego doslej.

Končno podajamo častitim čitateljem prevod učne slike v dokaz, kako „elementarno“ postopa spisatelj pri pojasnjevanju osnovnih pojmov glasbene teorije.

1. „Normalna pesem“.

Tekst in melodija se memorira na navadni način :

Tebe kliče o - če, otročičev krog,
pojemo ti sla - vo milostivi Bog,

2. Analiza.

Pojte namestu besed za vsak zlog „la“ ! Pojte vso pesem samo na „a“, ter prejenjajte pri vsakem odstavku! (*) Pojte pesem vnovič tako, da se bodo vsi „a“ glasili jednako dolgo; namigal vam bodem z roko !

a a a a a a a a

Doslej smo prenehali pri vsakem odstavku; prenehajte sedaj pri vsakem „a“ ! (Poje se 1. odstavek.)

a a a a a a

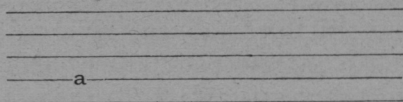
Koliko „a“ ste peli? (6) Koliko tonov ima torej prvi odstavek? (6) Pojte 1. ton! Pojte 2., 3., 4., 5., 6. ton! — Kakšni so toni z ozirom na višino? (visoki, globoki.) Pojte prva dva tona na „a“ ter pazite natančno na nju višino! — Kakšna sta prva dva tona? (jednaka.) — Pojte prve štiri tone, ter pazite na višino 3. in 4. tona! Kakšna sta tudi zadnja dva tona? — Pojte vnovič vse štiri tone ter primerite višino prvih dveh tonov z višino 3. in 4. tona! (zadnja dva tona sta višja.) — Pojte sedaj pet tonov, ter pazite na višino zadnjega tona! (5. ton je višji od četrtega.) Kateri je torej najvišji ton? — Pojte vseh šest tonov! Kakšen je 6. ton v primeri s

petim? — Katerim tonom je po višini enak? — Katera tona sta najglobokejša? — Kateri je najvišji? — Pojte 1. ton! Pojte 4., 6., 3. ton!

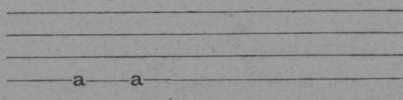
Na isti način se obravnajo ostali odstavki.

3. Sinteza.

To, kar mislimo in govorimo, lahko zapišemo. Danes vam hočem pokazati, da nam je moči zapisati tudi to, kar pojemo. Kaj si pa narejamo na tablico, ako hočemo posebno lepo pisati? (črte.) Koliko črt potrebujemo za pisanje? (4.) Ako hočemo zapisati kako pesem, potrebujemo jedno črto več; koliko črt torej potrebujemo? — Načrtal vam jih bodem na šolsko tablo. (učitelj črta, zdolaj začenshi.) — Katero črto sem narisal prvo? (spodnjo.) Katera je torej prva črta? — Katera je druga itd.? — Pokaži 1, 3., 5., 4. črto! — Med dvema črtama je prazen prostor; ker leži med dvema črtama, pravimo mu vmesni prostor. Koliko vmesnih prostorov vidite? — Kateri je 1., 3., itd.? Sedaj pa bodemo zapisali 1. odstavek naše pesmi. Iz česa je pesem sestavljena? (iz tonov.) Kateri ton bodemo pač najpred zapisali? (prvega.) Pojte ga! — Glejte, 1. ton moramo sem-le zapisati.

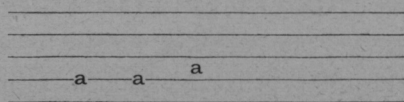

Kje stoji 1. ton? — Zapijte ga še jedenkrat in pristavite drugi ton! Kakšen je 2. ton po višini? (prvemu enak.) Kam moramo torej zapisati tudi drugi ton?

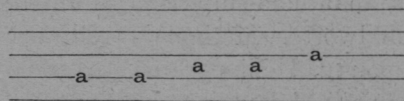

Oba tona sta jednako visoka, zato je ju pišemo tudi jednako visoko. Glejte na tablo ter pojte oba ona! Pojte sedaj prve tri tone! Kakšen je 3. ton v primeru z 2. tonom? (višji.) Kakšno mesto mu moramo tedaj nakazati? (višje.) Katero je prvo višje mesto med črtami in vmesnimi pro-

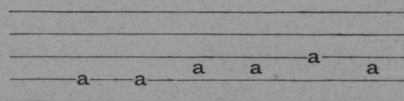
stori? (2. vmesni prostor.) Kam hočete torej zapisati 3. ton? — Pokaži, n.!

Pojte vse tri raz table, četrtega pa pristavite iz spomina! Kateremu tonu je 4. ton enak? (tretjemu.) Kam naj zapišemo 4. ton? — Pojte te štiri zapisane tone in potem še petega! Kakšen je peti ton v primeru s četrtem? — Kam ga moramo tedaj zapisati?

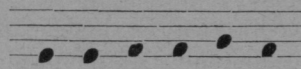

Pojte vseh pet tonov pri zadnjem začenshi! Pojte 2., 3., 5. ton! Pojte jih vnovič pri prvem začenshi in pristavite ob jednem 6. ton! Kateremu tonu je 6. ton enak? (tretjemu in četrtemu.) Kam ga zapišemo?

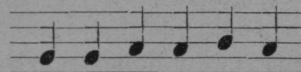
Vaje; zapisani toni se pojejo po vrsti in skokoma.

Pomnite: Odslej bodemo zapisovali mesto „a“ pike na črte in vmesne prostore. Tako-le:

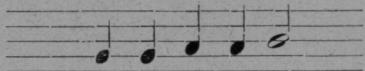
Slično se obravnava tudi sledeči odstavek.

Da tone lože spoznavamo in razločujemo, pridenemo vsaki piki črtico. Pika je „glava“, črtica pa „vrat“.

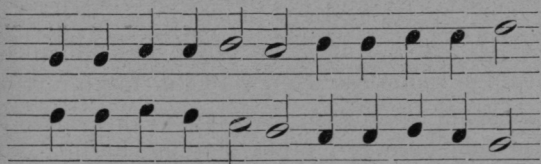
Kako imenujemo znamenja za glasove? (črke.) Pomnite: Znamenja za tone imenujemo note. — Iz česa so sestavljene note? — Kaj so note? — Sedaj bodemo peli vse note, katere imamo napisane na tablo, in sicer tako, da se glasé vse jednako dolgo! Pojte na „a“!

Gotovo se še spominjate, da pesmi začetkoma nismo peli z jednako dolgimi toni. Zatorej jo bomo peli sedaj še jedenkrat na „la“ in sicer tako, kakor smo se je učili začetkoma. — Pojte 1. odstavek; s palico vam bom kazal note! — Pri kateri noti smo peli daljši ton? — Kakšen je torej 5. ton? (dolg.) Kakšni so prvi 4 toni? Da razložimo dolgi ton od kratkih tonov, naredimo iz njegove glave obroček.

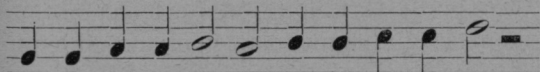

Kaj nam veli ta obroček? (da pojemo dolg ton.) Kaj nam pa veli glavica? — Zapomnite si, da velja obroček dvakrat toliko, kakor glavica; koliko glavic velja tedaj obroček? — Koliko velja glavica v primeru z obročkom? (polovico) itd. — Še jedna nota je v prvem odstavku, pri kateri pojemo dolg ton; katero noto pač mislim? — V kaj moramo tedaj spremeniti njeno glavico?

Učenec kaže s palčico posamezne note 1. odstavka in ostali učenci pojejo. — 2., 3. in 4. odstavek se obravnavajo istotako.

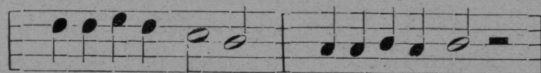
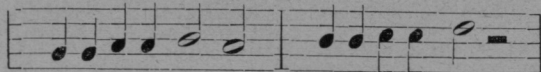
Pojte vso pesem z besedami ter pazite, če požete neprenehoma, ali če boste kedaj premolknili! — Kolikokrat ste premolknili? (jedenkrat.) Pri čitanji moramo tudi časi prejenjati, da nekoliko pomišljamo. Katero ločilo nam to veli? (pomišljaj.) Kje smo pa v pesmi premolknili? — Pokaži! — Kaj naj torej tja zapišemo? (pomišljaj.)

Kaj pomenja ta pomišljaj? (premol.) Namesto „premol“ pravimo s tujo besedo „pavza“, to znamenje se imenuje torej tudi „pavza“ (ponavljanje). Na katero črto sem zapisal pavzo? Pomnite: ta pavza velja toliko, kakor nota z obročkom. Koliko not

z glavico velja tedaj ta pavza? (2) Pojte, ter recite pri pavzi „jedna, dve“!

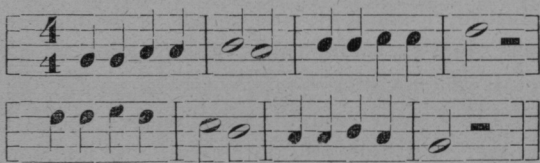
V čitanki smo čitali že marsikatero lepo povest. Kar je povest za čitatelja, to je pesem za pevca. Iz česa je sestavljena vsaka povest? (iz stavkov.) Tudi naša pesem je podobno sestavljena; saj še veste, da se je nismo naučili vse na jedenkrat: Iz česa je sestavljena pesem? (iz 4 odstavkov.) Odstavki v pesmi so podobni stavkom v povesti. S čim ločimo stavek od stavka? (s piko.) S pikami pa odstavkov v pesmi ne moremo ločiti, ker bi potem pike zamenjali z notami. Zatorej narejamo na mestu pik navpične črte. Doklej seže 1., (2., 3., 4.) odstavek? S čim ločimo 1. odstavek od drugega?

Pojte 1. (2., 3., 4.) odstavek! Iz česa sestoji stavek? (iz besed.) Tudi vsak odstavek naše pesmi sestoji iz še manjših delov. Pel vam bom 1. odstavek; poslušajte ter pazite, iz koliko delov je sestavljen 1. odstavek! (Učitelj poje 1. odstavek dobre (težke) taktove dele posebno naglasujoč.) Koliko delov ste zapazili? (2) Kje se začne drugi del? — Oba dela bomo ločili po navpični črti. — Posamezni deli stavkovi se imenujejo besede; tak majhen del pesmi se pa imenuje „takt“. — Koliko taktov ima 1. odstavek? Koliko tonov ima 1. (2.) takt? — Koliko velja tedaj vsaka nota 1. takta? — Koliko vsaka nota 2. takta? — Koliko števil bi morali izgovarjati, ako bi hoteli prvi takt peti na števila? (4; se zgodi.) Katera nota drugega takta pride na števili „jedna, dve“? — Katera na „tri, štiri“? — Zakaj? itd. Koliko taktov ima vsa pesem? Kaj loči posamezne takte? (črte.) Da značimo konec, naredimo pri zadnjem taktu dve črti. — Kaj tvorijo note, katere so med dvema črtama? (takt.) Note so torej taktovi deli. Koliko delov ima tedaj prvi takt? (4) Ko-

likodelen je 1. takt? (štiridelen.) Koliki del celega takta velja vsaka nota? (četrti.) Kako bomo pač imenovali tako noto, katera velja četrti del celega takta. — Koliko not vidite v drugem taktu? (2) Koliki del celega takta velja tedaj vsaka nota? (polovico.) Kako se pač imenuje taka nota? — Kakšne note tedaj poznate? — itd. Katero noto nadomestuje pavza? — Kakšna pavza je to tedaj? — Ponavljanje.

Grafični rezultat dosedanje obravnave je sledeči:

Pozneje se pojmi „taktirati“, „tempo“ itd. na isti pesmi nazorno razvijajo.

Melanija Sittigova.

Konferencija kranjskih okrajnih šolskih nadzornikov.

C. kr. deželni šolski nadzornik g. Jos. Šuman je dné 30. sušca sklical okrajne šolske nadzornike v konferencijo, katere so se udeležili gg. nadzorniki J. Bezljaj, J. Gabršek, L. Letnar, F. Levec, L. Pintar, A. Senekovič, J. Thuma, J. Tomšič, J. Wallner, P. Wolsegger, V. Zupančič in A. Žumer, samo g. Jeršinovec zaradi bolezni ni mogel priti.

G. predsednik pozdravi došle nadzornike ter najprej spravi v razgovor letna poročila. Ker posebno statistične podatke nadzorniki različno razvrščajo, kar povzročuje pri sestavi skupnega poročila težkoče, določile so se po vsestranskem razgovoru natanko vse točke poročila in način, kako naj se razni predeli izpolnjujejo. Da se nadzornikom in šolskim vodstvom poročevanje in spisovanje statistike olajša, bode se za to poročevanje sestavil poseben obrazec, katerega bodo šolska vodstva v Miličevi tiskarni tako naročala, kakor druge tiskovine.

Potem je g. predsednik naznanil še nekatere točke, na katere naj se nadzorniki ozirajo pri inspekcijah in poročilih. Važnejše teh točk so:

Ako po nasvetu okrajnih konferencij c. kr. okrajni šolski sveti sklenejo vpeljavo kake nove dopuščene šolske knjige, naj se v vsakem slučaju ti obrnejo za potrjenje tega sklepa na deželni šolski svet.

Pri pouku v realijah naj nadzorniki gledajo na to, da se te poučujejo po izdelanih podrobnih načrtih in opazujejo, ali je mogoče to doseči, kar načrti določujejo.

O svojih inspekcijah naj nadzorniki potem okrajnih šolskih svetov poročajo tudi na deželni šolski svèt.

Pri prirodoznanstvenem pouku naj se povsod metodično tako postopa, da se najprej pokaže predmet v naravi ali v podobi; na tej podlagi naj se vrši vsestranski razgovor; iz te razprave naj se izpeljujejo redno razvrščene točke, in ko imajo otroci o predmetu jasen pojem, potem naj se šele bere iz čitanke dotično berilo.

Posebne nasvete so stavili:

G. Bezljaj pokaže naris in modél Weixlove šolske klopi, pri kateri je sedež tako prirejen, da se po potrebi napravi 1.) distancija — 2 cm, 2.) distancija + 10 cm. in 3.) da se sedež tako postavi, da se med klopmi tudi lahko izvršujejo telovadske proste vaje. Da se bolje spozna praktična vporabnost te klopi, katera je na Štajerskem že v mnogih šolah vpeljana, sklenilo se je, da mestni šolski nadzornik g. Levec pri c. kr. mestnem šolskem svetu posreduje, da se klop najprej poskusi v Ljubljani, kjer naj bi se razstavila v učilski razstavi na I. mestni deški šoli.*)

*) Opis te klopi priobčimo v jedni prihodnjih številkih. Ured.

G. Gabršek predlaga, naj se pótém c. kr. deželnega šolskega sveta predpišejo službene tabele, katere bi prosilci prilagali prošnjam za razpisane službe, kakor jih imajo na Štajerskem vpeljane. V teh tabelah bi prosilec izpolnil vse rubrike sam in nadzornik bi vpisal samo kvalifikacijo. Predlog se sprejme.

G. Senekovič predlaga prošnjo na c. kr. deželni šolski svet, da se učni črteži, od katerih imamo sedaj šele nemško izdajo, natisnejo tudi v slovenskem jeziku. Predlog se sprejme.

G. Žumer predlaga, naj se določi, ali naj šolska vodstva uradujejo po solnčnih ali po šolskih letih, torej ali naj se v vloženem zapisniku vpisovanje začneja s „št. 1.“ v začetku šolskega leta ali dné 1. prosinca. Sklenilo se je, da naj vodstva uradujejo po šolskih letih.

G. Žumer predlaga, naj se določi, ali naj se izpustnice izročujejo po končani vsakdanji ali po ponavljalni šoli.

Ker je g. predsednik naznanil, da je c. kr. deželni šolski svet o tem že sklepal in se bode ta sklep razglasil, odpadel je razgovor o tem predlogu.

Potem zahvali g. predsednik gg. nadzornike za živo zanimanje pri obravnavah in za njih trud ter sklène štiriurno konferencijo.

Seja stalnega odbora deželne učiteljske konferencije.

Istega dné popóldne je g. deželni šolski nadzornik sklical v sejo stalni odbor

deželne učiteljske konferencije. Deželni šolski svet je namreč sklenil, da se ima sestaviti posebna učna knjiga za ponavljalne šole. Predmet obravnave je bila torej sestava te knjige. Seje so se udeležili pod predsedstvom g. deželnega šolskega nadzornika gg. odborniki: Bezlaj, Gabršek, Letnar, Levec, Papler, Ribnikar in Žumer.

O sestavi tega berila sta poročala gg. Gabršek in Levec. Po dolgi živahni razpravi se sklène, da ima berilo obsežati te le oddelke:

1. Zabavni in nравоznačilni spisi.
2. Zemljepis in zgodovina s posebnim ozirom na domovino in državo.
3. Prirodoznanstvo s posebnim ozirom na poljedelstvo, vinarstvo, zdravstvo, obrtnost in gospodinjstvo.
4. Spisje.
5. Računstvo s posebnim ozirom na gospodarstvo in gospodinjstvo.
6. Dodatek (zakoni).

Knjiga bode imela štiri zemljevide in kakih deset podob.

Sestavo posameznih oddelkov so prevzeli i. s.

1. in 2. del g. profesor Fr. Levec,
3. del gg. Gabršek, Letnar, Ribnikar, dr. Romih, dr. Zupanc in Žumer.
4. del g. Gabršek,
5. del g. Bezlaj.

Redakcijo knjige je prevzel g. Levec.

Rokopisi morajo biti pripravljeni do konca tega šolskega leta.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

VI. Priporočene knjige.

Visoki c. kr. deželni šolski svet je razglasil nastopni razpis:

Z. 391

L. Sch. R.

Die Broschüre „Jezikovni pouk v ljudski šoli, I.“ von F. Gabršek und „Navod k početnemu risanju in oblikoslovju“ von

J. Bezlaj, beide im Verlage des pädagogischen Vereines in Gurkfeld, werden hie mit den Schulleitungen empfohlen.

K. k. Landesschulrath für Krain.

Laibach, am 30. März 1893.

Für den Vorsitzenden:

A. Schemerl.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Od „Slovenskega planinskega društva v Ljubljani“ nam je došel nastopni poziv, na katerega opozarjamo slovensko učitelstvo:

P. n.

Kakor je Vaši rodoljubni pozornosti znano, ustanovili so Ljubljanski domoljubi „Slovensko planinsko društvo“, katerega pravila so že potrjena in temu pismu priložena.

To vseslovensko društvo je rodila srčna želja, da bi Slovenci bolje spoznali naravno lepoto širne svoje domovine in jo potem toliko iskreneje ljubili. Slovenski napisi pa naj kažejo pot v naše krasne gore in planine, slovenska beseda se blésti v ravnini in na planini!

Namen našemu društvu je očitno imeniten, in zato smo preverjeni, da odobravate blage namere njegove in da radi pripomorete, da se tudi častno zvršé. Usojamo si zatorej najljubneje Vas prositi, da bi blagovolili pristopiti k „Slovenskemu planinskemu društvu“ ter da bi tudi svoje častite prijatelje in znanke prigovarjali k pristopu.

Z odličnim spoštovanjem
v imenu odbora

„Slovenskega planinskega društva v Ljubljani“.

Načelnik:

Tajnik:

Fr. Orožen.

Anton Mikuš.

Z Notranjskega. Slovensko planinsko društvo in slov. učitelstvo. Pred nedavnim časom so ustanovili domoljubi v Ljubljani društvo, katero ima namen odkrivati skrivnosti naše lepe, a žal, ne še dosti znane domovine. Koliko naravne krasote ima ravno slovenska dežela, vé marsikateri domačin, a le malo tujcev. In ravno tujcem razkazovati te naravne krasote in jih seznanjevati z njuni, je namen društvu. Lepo, a težko nalogo je prevzelo društvo. Vsak Slovenec, kateremu bije le količak srce za narod slovenski, podpiral bo rad to prevažno društvo.

Društvo more pa le uspevati, ako ima dovolj vsestranske podpore, t. j. da ima dosti udov, ki podpirajo društvo gmotno in duševno.

In ravno slovensko učitelstvo pripomore lahko — upamo tudi da bo, — da se društvo povzdigne do one stopinje, da bo vsak zaveden Slovenec s ponosom rekel: To društvo je pokazalo strmečemu svetu, da je slovenska dežela pravi biser svetá.

Kako da ravno slovensko učitelstvo?

Slovensko učitelstvo razkropljeno po vsi slovenski zemlji; njemu je pač znan najnatančnejše kraj, kjer deluje. Znano mu je dotičnega kraja podnebje, rastlinstvo, ljudje in njih običaji; pozna vsa pota in imena, kako imenuje ljudstvo ta ali oni kraj. In te stvari lahko poroča učitelj v organ slovenskega planinskega društva — katerega bo gotovo dobilo prej ali slej, — ali pa odboru ter tako vzbudi zanimanje za svoj kraj. Marsikateri učitelj bode potem iz srca rad osebno razkazal vse krasote svojega kraja ter se tako vsaj nekaj trenutkov razveseljeval v družbi njemu dostojni.

Ali pa naj vsak učitelj pristopi kot ud k slovenskemu planinskemu društvu? Ne, tega ne moremo zahtevati pri skromni plači njegovi! To mu je prosto! Delujmo pa na to, da pristopi vsako okrajno učiteljsko društvo k slovenskemu planinskemu društvu. To se pa lahko zahteva in tudi doseže, le truda se ne strašimo. Pri okrajnem učiteljskem društvu se potem izvoli poročevalca ali predsednika, kateri ima skrb, da poroča glavnemu odboru važnejše stvari, da nasvetuje to ali ono, če napravi društvo izlet v dotični okraj.

Cenjeni tovariši, na delo torej! Spominjajte se pesnikovih besedij:

Né le, kar velevala mu stan,

Kar inore, to mož je storiti dolžan.

Ivan Šega.

Društveni vestnik.

Iz našega društva. Dne 28. sušca je bila druga odborova seja. — Došlo je vabilo „Slov. planinskega društva“, da bi naše društvo kot član pristopilo. Ker društvo samo ne more član postati in je stvar za nas Slovence res pomembna, povabil bode „Tovariši“ svoje naročnike k pristopu. — Nasvetu, da naj se naše glasilo razširi, se sedaj iz raznih razlogov še ni moglo ustreči. — Zaradi „Učiteljskega doma“ se sklene vsa

slov. učiteljska društva na Kranjskem za njih mnenje vprašati. Ker po naših pravilih društvo samo ne more te zgradbe izvesti, moralo se bode v to svrhu ustanoviti posebno društvo „Učiteljski dom“, katero naj bi potem vse potrebno ukrenilo. — Poročilo g. knjižničarja se z odobravanjem vsprejme, ter se mu dovoli 10 gld. za vezanje knjig. Sestavlja se nov imenik knjig. Da se odboru mnogo dela prihrani, prosi se one gg.,

kateri imajo še kako knjigo izposojeno, da bi jo blagovizvolili ali doposlali, ali pa le naznaniti.

Peti in letošnji zadnji društveni večer dne 5. t. m. je bil vkljub lepemu pomladanskemu času, v katerem se navadno ne shajamo radi v sobi, prav dobro obiskan. — G. Janko Likar povedal nam je v svojem humorističnem govoru „O človeku“ res mnogo zabavnega, za gđc. kolegince morebiti še predokritega, za kar se je pa pri njih tudi opravičil. Žel je občno pohvalo.

Gospodičina Praprotnik-ova in g. Josin sta poročala prav temeljito o zadnjih šolskih novostih iz strokovnih časnikov.

G. predsednik Andrej Žumer je pokazal najnovejšo stensko table iz zaloge Janskega o črkah pokončne pisave, katere so prav lepe in stanejo 1 gld. 60 kr.

Namesto društvenih večerov prirejali se bodo vsak mesec društveni izleti. Prvi bode 27. t. m. čez Šmarino Goro v Medvode.

Vabilo. Učiteljsko društvo za sežanski okraj bode zborovalo v Sežani dne 4. vel. travna t. l. ob 10. uri predpoludne v sežanski šoli z nastopnim vspešnim:

1. O trtoraji, predavanje.

G. referent postavil si je te točke: 1. Razmnoževanje trt; 2. O ameriški trti; 3. Načini požlahtnjevanja; 4. Požlahtnjevanje ameriških trt glede časa;

5. Kako dospemo najprej do požlahtnjenih trt; 6. Prednost cepljene trte; 7. O boleznih.

Končno bode stavil nasvet: I. Učiteljstvo tega okraja naj deluje, da si vsaka občina, kjer je šola, napravi trtnico, iz katere naj bi se podeljevale le cepljene trte kmetom, držé se pravila: „Bolje dati kinetu jedno cepljeno, kakor sto necepljenih trt!“ II. Prositi slavni c. kr. okrajni šolski svet naj bi kupil vsaki šoli potrebno cepilno pripravo.

2. Učitelj-vzgojitelj, predavanje.

G. referent se bode naslanjal na naslednje točke:

1. Podlaga pravemu napredku in resnični nezavisnosti je dobra vzgoja; 2. Učitelj-vzgojitelj naj je „vzor moža“ v privatnem in socialnem življenji; 3. Da more vzgojitelj svojo težko nalogo dobro izvrševati, naj se ga tudi gmotno dobro podkrepi.

3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanji preteklega leta.

4. Poročilo blagajnikovo.

5. Volitev treh pregledovalcev računov.

6. Volitev delegatov za prihodnje zborovanje „Zveze“.

7. Volitev društvenega vodstva.

8. Nasveti.

K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

V Sežani, 11. mal. travna 1893.

Vestnik.

Osobne vesti. Voditelj c. kr. deželne vlade kranjske p. i. g. Viktor baron Hein je pri svojem potovanji v Novo Mesto obiskal tamošnjo gimnazijo, deško in deklško šolo in knetijsko šolo na Grmu.

Stalno so umeščeni: g. Josip Kikl na jednorazrednici v Omeke, g. Rudolf Dolenc, učitelj na jednorazrednici v Poddragi, na jednorazrednici v Pladini nad Vipavo; gđc. Ana Zevnik, začasna učiteljica na dvorazrednici v Čateži, na svojem mestu; gđc. Avgusta Kolnik, učiteljica na Blokah, na četrtem mestu na štirirazrednici v Radečah. — Gđc. F. Žebretovo, ki je zaradi bolehnosti na dopustu, namestuje gospa Fr. Stepišnek poroj. Schetina.

Dijaške ustanove. C. kr. deželna vlada je razpisala nastopne dijaške ustanove do konec tega meseca: Prvo mesto Lorenca Laknerja ustanove 43 gld. 86 kr. za uboge dijače iz Ljubljane; Franciska Vidica ustanovo 80 gld. za uboge dijače iz Škofje Loke; tretje mesto Jurija Gollmayerja ustanove 108 gld. 40 kr. za uboge dijače z Gorenjskega; tretje in šesto mesto Jožefa Gorupa ustanove 250 gld.; Jakoba Grudna ustanovo 47 gld. 88 kr.; prvo in tretje mesto Antona Jelouscheka viteza Fichtena ustanove 477 gld. za sorodne dijače; prvo in drugo mesto Matija Kodele ustanove 54 gld. 60 kr. za sorodnike iz Dupljan; Šimna Kosmača ustanova 85 gld.; prvo mesto Andreja Luscherja ustanove 28 gld. za dijače iz dekanije Kočevske; drugo mesto Janeza Müllerja ustanove 80 gld.; tretje mesto Kristofa Plaukelja ustanove 31 gld. 30 kr. za di-

jake iz Kamnika; Jožefa Pretnarja ustanova 36 gld. 29 kr.; prvo mesto Antona Raab-a ustanove 116 gld. 60 kr. za dijače iz Ljubljane; drugo mesto Antona Raab-a ustanove 205 gld. za sorodne dijače; Maksu barona Scharlichija ustanovo 52 gld.; Andreja Scharbija ustanovo 30 gld. za sorodne dijače; Jožefa Skerla ustanovo 93 gld. 58 kr. za sorodne dijače; šesto, sedmo, jednajsto, dvanajsto, sedemnajsto, dvajseto, jeden in dvajseto, tri in dvajseto mesto J. Stampfla ustanove 50 gld.; 1. mesto J. Stampfla ustanove 150 gld.; prvo mesto J. Stampfla ustanove 200 gld.; Neže Schittinig ustanovo 16 gld. 87½ kr.

Največje knjižnice na svetu. Največja knjižnica na svetu je narodna knjižnica v Parizu ki ima nad 2 milijona tiskanih knjig in 200.000 rokopisov. Za njo največja je angleškega muzeja v Londonu z 1½ milijona knjig, potem carska knjižnica v Petrogradu z 1 milijonom knjig. Kraljevska knjižnica v Monakovu ima 900.000 knjig, Berlinska 800.000, Drazdanska 500.000, Göttingenska 500.000 in Dunajska 400.000 knjig.

Mesta v vojaških zavodih. Za leto 1893/4. se bode sprejelo v vojaške zavode (vojaške realke, akademije) 275 gojencev; dve mesti sta kranjski ustanovi.

Šolske postave (A vedenje v šoli, B vedenje zunaj šole), velika nastenska pola, dobé se v Miličevi tiskarni nenapete 8 kr., po pošti 2 kr. več.

Odobrene knjige. Senekovičevi „Osnovni nauki iz fizike in kemije“ za meščanske šole in Hubadov „Prirodopis“ za meščanske šole, kateri knjigi sta za meščanske šole že odobreni, smejo se po ministerskem dovoljenji od šolskega leta 1893/4. rabiti v 6. razredu mestne dekliske šole s slovenskim učnim jezikom pri sv. Jakobu in v 6. razredu vnanje uršulinske šole v Ljubljani.

Zahvala. Visoki c. kr. deželni šolski svet je na prošnjo podpisanega kraj. šolskega sveta in po blagovoljnem priporočilu slavnega c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranji podelil tukajšnji šoli lepo karto Kranj-

ske, za kar se obema c. kr. oblastvoma tem potom najtopleje zahvaljuje.

Krajni šolski svet na Trsteniku,
dné 19. svečana 1893.

Ant. Perne,
predsednik

Mihael Debelak,
učitelj.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ je podpisnemu šolskemu vodstvu za malo vsoto poslalo vsakovrstnega šolskega blaga za uboge učence. V imeni teh se najtopleje zahvaljuje šolsko vodstvo v Tunjicah.

Ivan Ferlan, šolski voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

ad št. 347

ok. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Veliki Dolini je popolniti drugo učno mesto z letno plačo 450 gld.

Prošnje za to službo naj se predpisanim pótém semkaj vlagajo do dné 16. vel. travna 1893.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem,
dné 8. vel. travna 1893.

Št. 625

ok. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Št. Rupertu je takoj začasno oddati učiteljsko službo za novo ustanovljeni paralelni razred.

Prošnje za to službo je postavnim pótém semkaj vlagati do 1. vel. travna t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem,
dné 8. mal. travna 1893.

Št. 258

ok. š. sr. Na dvorazredni ljudski šoli na Blokah je stalno ali začasno popolniti drugo učno mesto z dohodki četrtega plačilnega razreda.

Pravilno opremljene prošnje je poslati tukajšnjemu uradu do dné 6. vel. travna 1893.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatci,
dné 8. mal. travna 1893.

Na c. kr. moškem učiteljski v Ljubljani, s katerim je združeno tudi žensko učiteljske, razpisana je služba ravnatelja s sistemiziranimi dohodki.

Prošnje je vlagati do konca meseca mal. travna na c. kr. deželni šolski svet v Ljubljani.

Listnica uredništva.

Poprava. V 35. odgovoru v zadnji številki je v predzadnjem odstavku tiskovna pomota, ki moti pomen. Namestu „Tega“ se ima brati „Trga ni na

drugih podobah, kakor v nazornem nauku od Tempškega“. — g. **L. St.** v K.: Poslana tvarina je že stavljena, a v to številko je ni bilo več moč spraviti, torej v prihodnji številki.

Higijenične šolske klopi,

patent WEIXL

so šolam brez dvorane za telovadbo neobhodno potrebne in stanejo:

1 komad	2-sedežna	šolska klop	nebarvana	6 gld. — kr.
1	2-	„	barvana	6 „ 50 „
1	3-	„	nebarvana	6 „ 90 „
1	3-	„	barvana	7 „ 50 „
1	4-	„	nebarvana	7 „ 80 „
1	4-	„	barvana	8 „ 50 „

— Ako se naroči mnogo klopij, dobé se ceneje. —

Naročila naj se blagovoljno pošiljajo **IVAN-u WEIXL-u**, nadučitelju v Kamnici, pošta Maribor (Štajersko).

«Učiteljski Tovariš» izhaja na celi poli velike osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» prejema list za 2 gld. na leto, za 1 gld. na pol leta.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljano, Komenskega ulice št. 9; naročnino pa prejema gospod Fr. Kokalj v Ljubljani na Bregu št. 16.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani. — Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.